

THE DANGERS OF MACHLOKET LESHEM SHAMAYIM

מדרשת רחל וחיה - ט' באב תשפ"ו

A] INTERNALIZING HISTORY

1. חמשה דברים אירעו את אבותינו בתשעה באב. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר. משכנס אב ממעטין בשמחה

משנה תענית פרק ד משנה ו

The initial focus of Tisha B'Av is the link to history. We must understand our origins, context and development and become wise from that knowledge. Tisha B'Av is a perfect day to read about Jewish history.

2. שאלו את ר' אליעזר - דורות האחרונים כשרים מן הראשונים? אמר להן עידיכם הבחירה יוכיח! אבותינו העבירו את התקרה (ישע"י כ"ח) וְיָלַל אֶת מִסְךְ יְהוֹדָה, אבל אנו פעפענו את הכתלים (תהילים קל"ז) קְאֻמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פרק א

But Chazal did not see history as events receding into the past. History (at least Jewish history) is a loop system which brings events of the past crashing into our present.

3. There is, though, one form of outsourcing that tends to be little noticed: the outsourcing of memory. Our computers and smartphones have developed larger and larger memories, from kilobytes to megabytes to gigabytes, while our memories, and those of our children have got smaller and smaller. In fact, why bother to remember anything these days if you can look it up in a microsecond on Google or Wikipedia? But here, I think, we made a mistake. We confused history and memory, which are not the same thing at all. History is an answer to the question, "What happened?" Memory is an answer to the question, "Who am I?" History is about facts, memory is about identity. History is his-story. It happened to someone else, not me. Memory is my story, the past that made me who I am, of whose legacy I am the guardian for the sake of generations yet to come. Without memory, there is no identity. And without identity, we are mere dust on the surface of infinity.

Rabbi Lord Jonathan Sacks - 'Rediscovering our Moral Purpose' ¹

It is essential to transition from history - essentially factual, detached and morally neutral - to memory, which is deeply personal and loaded with moral implications.

4. Those who cannot remember the past are condemned to repeat it!

George Santayana, The Life of Reason (1905-1906) Vol. I, Reason in Common Sense

B] RECOGNIZING THE SICKNESS

5. מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם. ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים

יומא ט:

Sinat Chinam - equivalent to murder, idol worship and immorality - was and IS the cause of our destruction.

What was the Sinat Chinam? The Second Temple was destroyed in the context of unbelievable machloket, but that clearly had a reason and basis - how to best respond to the Roman threat. Why was that labeled Sinat Chinam?

1. From R. Sacks' acceptance speech on receiving the Templeton Prize, July 2016. Available in full at <http://www.standpointmag.co.uk/node/6551/full>
To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

6. הוּוּ בָּהוּ הִנְהוּ בְּרִיוֹנִי, אָמְרוּ לָהּ רַבֵּנִי: נִיפּוֹק וְנַעֲבִיד שְׁלָמָא בְּהַדִּיחָהּ, אָמְרוּ לָהּ: נִיפּוֹק וְנַעֲבִיד קִרְבָּא בְּהַדִּיחָהּ, אָמְרוּ לָהּ רַבֵּנִי: לֹא מַסְתִּיעָא מִיִּלְתָּא. קָמוּ קִלְנָהּ לִהְנֵהוּ אִמְבְּרִי דְחִיטִי וְשַׁעֲרֵי וְהוּוּ כַּפְנָא.

גיטין נ:

Jerusalem in the last days of the Great Revolt was a seething mass of factions. Yochanan MiGush Chalav, Shimon Bar Giora, Eliezer ben Shimon and others all vied for leadership of the Zealots. The Friends of Rome, the Sadducees and other Rabbinic factions fought against them. Machloket pulled us apart.

7. ... הִיָּה ר' אֶלְעִזֵּר הַקֶּפֶר אֹמֵר, אֶהְבּוּ אֶת הַשְּׁלוֹם, וְשָׂנְאוּ אֶת הַמַּחְלֻקָּה. גְּדוֹל הַשְּׁלוֹם, שֶׁאִפִּילוּ בִּשְׁעָה שִׁישְׁרָאֵל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה וִישׁ שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם. אֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין רְצוֹנִי לִיגַע בָּהֶן שְׁנֵאֵמֵר (הוֹשַׁע י"ב) חֲלַק לְכֶם עֲתָה יִאֲשָׁמוּ. הָא - גְּדוֹל הַשְּׁלוֹם, וְשִׁנּוּאָה הַמַּחְלֻקָּה. כִּיצַד? עֵיר שִׁישׁ בָּהּ מַחְלֻקָּה - סוּפָה לִיחָרֵב! וְאִמְרוּ חֲכָמִים מַחְלֻקָּה בְּעֵיר, שְׁפִיכוֹת דָּמִים. בֵּית הַכִּנְסֶת שִׁישׁ בָּהּ מַחְלֻקָּה - סוּפָה לִיחָרֵב. בֵּית שִׁישׁ בּוּ מַחְלֻקָּה - סוּפּוֹ לִיחָרֵב ... שְׁנֵי בְּתֵי דִינִין וְהֵם בְּעֵיר אַחַת וּבִינֵיהֶם מַחְלֻקָּה - סוּפּוֹן לְמוֹת. וְאִמְרוּ חֲכָמִים מַחְלֻקָּה בְּבֵית דִּין - חוֹרְבֵן הָעוֹלָם.

מסכתות קטנות מסכת דרך ארץ פרק ז

Machloket causes Churban r'l. Jewish unity, even without mitzvot, will save us from Churban.

8. דוֹרוֹ שֶׁל דוֹד כּוֹלֵן צְדִיקִים הֵינּוּ, וְעַל יְדֵי שֶׁהִיָּה לָהֶן דִּילְטוֹרִין הֵינּוּ יוֹצֵאִין בְּמַלְחָמָה וְהֵינּוּ נוֹפְלִין ... אֲבָל דוֹרוֹ שֶׁל אַחָאב עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הֵינּוּ, וְעַל יְדֵי שֶׁלֹּא הִיָּה לָהֶן דִּילְטוֹרִיא הֵינּוּ יוֹרְדִין לְמַלְחָמָה וְנוֹצֵחִין

תלמוד ירושלמי מסכת פאה פרק א דף טז

The Jewish people succeeds as a nation if it unifies, EVEN if it contains the worst of sins.

9. בְּנִים אֵתֶם לָהּ אֱלֹהִיקָם לֹא תִתְגַּדְּדוּ

דברים יד:

The Torah includes a mitzvah of 'lo titgodedu' - not to scratch in grief over the dead.

10. לֹא תִתְגוֹדְדוּ: לֹא תַעֲשׂוּ אִגּוּדוֹת אִגּוּדוֹת!

בבבב יד:

Chazal saw in this mitzvah a prohibition on factionalism within the community.

C] THE TORAH PROHIBITION AGAINST MACHLOKET

11. וַיִּלָּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתָּנֹת הַנְּחֻשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַיִּשְׂרָאֵלִים גִּדְּקָעִים צִפּוּי לְמִזְבֵּחַ: הַ זִּכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זֶר אֲשֶׁר לֹא מִצָּרַע אֶהְיֶה הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֶת לִפְנֵי ה' וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה לוֹ:

במדבר יד-ה

The Chumash contains a mitzva to remember the episode of Korach, and not to be like him and his men.

12. ... וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ וּבַכֹּלל זֶה שֶׁלֹּא יַחְזִיק בְּמַחְלֻקָּה וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה בַּעַל מַחְלֻקָּה ...

סמק קלב

The Smak explains that the issur applies to all machloket.

13. וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל דָּתָן וְאֶבְרָם - אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מִכָּאֵן מַחְזִיקִין בְּמַחְלֻקָּה, דָּאֵמֵר רַב: כָּל הַמַּחְזִיק בְּמַחְלֻקָּה עוֹבֵר בְּלֹא שְׁנֵאֵמֵר וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ.

סנהדרין קי.

A person must try to avoid machloket and, even if they are clearly in the right, must 'go the extra mile' to make shalom!

14. נָח וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ אִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה כָּל הַמַּחְזִיק בְּמַחְלֻקָּה עוֹבֵר בְּלֹא, שְׁנֵאֵמֵר: וְלֹא יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ.

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג ד"ה נח ולא

Rabbeinu Yona sees this as one of the 613 mitzvot and Sefer Chafetz Chaim rules this way.

D] MACHLOKET LESHEM SHAMAYIM

15. כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים איזו היא מחלוקת שהוא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמואי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז

There is a concept of 'machloket lesheim shamayim' - such as that of Hillel and Shammai.

16. והמחלוקת שהיא לשם שמים, תכלית והסוף המצוקה מאותה מחלוקת להשיג האמת, וזה מתקיים, כמו שאמרו מתוך כוונתו יתברך האמת, וכמו שנתברר במחלוקת הלל ושמואי שהלכה כבית הלל. ומחלוקת שאינה לשם שמים, תכלית הנראה זה היא צקשת השררה והכבדת הנילוח, וזה הסוף אינו מתקיים, כמו שמלינו במחלוקת קורח ועדתו שתכלית וסוף כוונתם היתה צקשת הכבוד והשררה וכיון להיפך

ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק ה משנה יז

Machloket lesheim shamayim is defined as the search for truth. If so, there are no losers - only winners when the truth is finally reached. Machloket shelo lesheim shamayim is intended to achieve victory over a loser. It is essentially egocentric. What are the consequences of machloket lesheim shamayim?

17. אמר רב הונא: בשלשה מקומות נחלקו שמואי והלל

שבת טו.

Hillel and Shammai did not argue about many issues.

18. הבורר לגת, שמואי אומר: הוכשר, הלל אומר: לא הוכשר. אמר לו הלל לשמואי: מפני מה בוצרין בטהרה, ואין מוסקין בטהרה? - אמר לו: אם תקניטני - גוזרני טומאה אף על המסיקה. נעצו חרב בבית המדרש, אמרו: הנכנס יכנס והיוצא אל יצא. ואותו היום היה הלל כפוף ויושב לפני שמואי כאחד מן התלמידים, והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל

שבת יז.

The Gemara discusses whether the harvesting of grapes for pressing (not immediate eating) renders them susceptible to contract impurity due to the juice inadvertently squeezed out in the process of picking and gathering. Shammai says it does but Hillel says it does not. When Hillel raises a question from the halacha regarding the olive harvest, the response is harsh, humiliating and almost violent.

19. אלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיהו בן גרון כשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמואי על בית הלל שמונה עשרה דבר גזרו בו ביום - והיה אותו היום קשה להם לישראל כיום שנעשה בו העגל

תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק א הלכה טז

The entire system of Beit Shammai's extra stringencies in area of tumah and tahara was seen as a disaster for the Jewish people. Why?

20. תנו רבנן: מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש. קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו - נטל סכין ותקע לו בלבו. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר. אמר: הרי הוא כפרתכם, ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין. ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים!

יומא כג.

The perspective of the people became skewed and perverted. They were more focused on ritual and Temple than the real damage to people.

21. אותו היום היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל תנא רבי יהושע אונייא תלמידי ב"ש עמדו להן מלמטה והיו הורגין בתלמידי ב"ה. תני ששה מהן עלו והשאר עמדו עליהן בחרבות וברמחים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק א הלכה ד'

In fact, the Yerushalmi tells us that even the machloket of Beit Hillel and Beit Shammai led to violence and death!

E] THE DANGERS OF MACHLOKET LESHEM SHAMAYIM

22. והענין דנתבאר בשירת האזינו על הפסוק "הצור תמים פעלו... צדיק וישר הוא" (דברים לב:ד), דשבח "ישר הוא" נאמר להצדיק דין הקדוש ברוך הוא בחרבן בית שני, שהיה "דור עקש ופתלתל" (שם פסוק ה); ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בהליכות עולמים. על כן, מפני שנאת חנם שבלבם זה אל זה, חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס. ובאו על ידי זה לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה, ולכל הרעות שבעולם, עד שחרב הבית. ועל זה היה צדוק הדין, שהקדוש ברוך הוא ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם, ולא בעקמימות אף-על-גב שהוא לשם שמים, דזה גורם חרבן הבריה והריסות ישוב הארץ

פירוש הנצי"ב על חומש - הקדמה לס' בראשית

The Netziv explains that the Sinat Chinam which destroyed the Temple was caused by tzadikim who were acting leshem shamayim! The problem was that they personalized their disagreements to the stage that they called other people apikorsim - heretics, just because they opposed their position. These 'tzadikim' are part of the problem not the solution!

23. ... בשעה שהיינו באה"ק וברשותנו כמעט בבית שני נעתם ארץ וחרב הבית וגלה ישראל בסבת מחלוקת הפרושים עם הצדוקים וגם הסב מחמת שנאת חנם הרבה ש"ד מה שאינו מן הדין. היינו בשעה שראה פרוש שאחד מיקל באיזה דבר אע"ג שלא היה צדוקי כלל אלא עשה עבירה, מ"מ מחמת ש"ח היה שופטו לצדוקי שמורידין אותו, ומזה נתרבה ש"ד בהיתר ולשם מצוה בטעות וכ"ז אינו רחוק מן הדעת להגיע ח"ו בעת כזאת ג"כ אשר עפ"י ראות עיני א' ממחזיקי הדת ידמה שפלוני אינו מתנהג עפ"י דרכו בעבודת ה' וישפטנו למינות ויתרחק ממנו ויהיו רודפים זא"ז בהיתר בדמיון כוזב ח"ו, ושחת כל עם ה' חלילה זהו אפילו אם היינו בארצנו וברשותנו.

שו"ת משיב דבר חלק א סימן מד

The Netziv in a famous teshuva entitled 'Right and Left' compares the modern (then 19C) Jewish world to the situation at the end of the Second Temple - where those to the 'right' label those who are more lenient or differ in their avodat Hashem as 'heretics' and thereby delegitimize them to the extent that they can then reject them entirely

F] THE WAY FORWARD?

- Arvut - the responsibility of every Jew for the mitzvot and aveirot of every other Jew.
- Arvut d'Arvut - responsibility for the arvut of every other Jews - every Jew is only 2 stages removed from impacting every other!

24. (יו) לֹא־תִשָּׂא אֶת־אֲחִיךָ בְּלִבְבְּךָ הוֹכֵחַ תוֹכִיחֶהָ אֶת־עַמִּיתְךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חָטְאֵהוּ: (יח) לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטָּר אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמִוֶּךָ אָנִי ה'.

ויקרא יט:יז

The Torah contains a mitzva not to have 'sina' for another Jew in one's heart.

25. לזה נתחכם הכתוב לסמוך לא תשנא עם חיצת אחיך - לומר כי השערת השנאה אשר יולד ה' עליה היא הנרגשת בערך אח. ושיעור זה כל שירחיקו מלבו קצת הכח הוא יורד ממדרגת אח, וכרי הוא עובר משום לא תשנא

אור החיים ויקרא יט:יז

The Ohr HaChayim explains that this is measure by the degree to which we fail to see every other Jew as our immediate family. Even if we disagree with others, or even dislike them, we must always see them as close family members.

26. וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתיהן הן אמת! שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית

ספר התניא - חלק ראשון - פרק לב

There are situations where 'sina' - rejection - is justified in halacha. Such as the rejection behavior which is against the halacha. But EVEN in that case, it is restricted to rejection of the sin and not the sinner.

27. פירוש דבריהם גילה לי גאון ישראל וקדושו מן הראיה קוק וצ"ל לפני עשרים שנה. כי התורה לא התירה גם כלפי עובר עבירה את האיסור של לא תשנא את אחיך בלבבך ולא פטרה אותנו ממצות ואהבת לרעך כמוך גם כלפיו. אלא שהתורה צותה לשנוא אותו על העבירה, ובמסגרת העבירה מצוה לשנוא אותו. אבל לא יותר מזה ולא הותרו אצלו מצוות העשה של 'ואהבת' והל' של לא תשנא. כי באופן אישי הוא חייב לאהוב כמוהו גם אותו

רב שלמה גורן - אור המזרח - אא - 1954

Even those people who actually continue to commit aveirot willfully² still remain within the mitzvah of 'Ahavat Reim'. The justified sina is only for their action. This is so much more true of people who do not commit aveirot but whom we disagree with (even passionately).

28. History informs us of past mistakes from which we can learn without repeating them. It also inspires us and gives confidence and hope bred of victories already won.

William H Hastie - mid 20C US Federal Judge³

29. שְׁמַחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֲהֻבֶיהָ שֵׂישׁוּ אֶתְהָ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ (ישעיהו סו:י) מכאן אמרו: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים - אינו רואה בשמחתה.

תענית ל:

To mourn for Y-m is to recognize NOW the problems of the past. This itself allows one to see the solutions and to see NOW the simcha of teshuva and reconstruction.

2. The situation for REAL heretics and apikorsim is different, but note the Netziv above and the dangers of using these labels indiscriminately.

3. The first African American on the Federal bench, and grandson of slaves.

19A. אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם... בט' בו [אדר] נחלקו בית שמאי ובית הלל.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תענית תקפ

The Shulchan Aruch records a custom to fast on 9 Av because to commemorate the disastrous machloket of Beit Hillel and Beit Shammai.

19B. בט' בו [אדר] נחלקו בית שמאי ובית הלל זה על זה. והואיל ונפלה מחלוקת בין חכמי ישראל **אע"פ שמחלוקתם לשם שמים היא**, מ"מ נעשית התורה חס וחלילה כשתי תורות. שזה אוסר וזה מתיר וזה מטמא וזה מטהר. ואין יודעין שום דין על בוריו, הרי הוא כיום צרה ומתענין בו.

לבוש או"ח ס' תקפ

The Levush underlines that part of this disaster was that the machloket was leschem Shamayim.

19C. **בט' בו נחלקו וכו'.** ונהרגו ג' אלפים מהתלמידים

אליה רבה סימן תקפז

The Eliya Rabba understands that 3000 talmidim died in this was between the Yeshivot.

19D. (שורות 140-144) יעלוזו ריעים ואחים / כשנתשלחו בפרדס שלחים

כעץ מבכר לירחים / ריח טוב מפחים / בלקח טוב סוחחים

ששים ושמחים / כשושן מפריחים

וכמו קיבלוה מראש שני אחים / כן נמסרה בסוף לשני אחים.

(שורה 155-160) והשיבוהו חושבי בליבם ובפיהם שלום / כל זאת עבור נתיבותיה שלום

מאת אדון השלום / ועל בליבו להושיב עמו בנווה שלום

במתג ורסן עדינו למה יבלום / י' יברך את עמו בשלום.

רבי אלעזר בירבי הקליר, גניזה בודפסט, קויפמן, גניזה, (6) 48, פיוטי רבי פינחס הכהן, קדושתא ליום מתן תורה (שולמית אליצור, ירושלים) תשס"ד⁴

This piyut by R. Elazar HaKalir envisages a time when the Torah brought to the Jewish people by two loving brothers will be learnt by two loving brothers - Beit Hillel and Bet Shammai⁵.

Loose (!!!) AI translation

Companions and brothers shall dance for delight / When shoots were sent forth in the garden of light
Like a tree that has ripened before its due season / Breathing sweetness abroad beyond calculation or reason
Conversing in goodly instruction, rejoicing, exulting / Flowering forth like the lily, unfolding, consulting.
And just as it was, at the first, twin brothers who received her / so, at the last, to two brothers again she was given.
And they who devise it made answer, in heart as in speech: Peace / for all of her pathways are peace
From the Lord whose peace does not cease /
And it rose in his heart to enthrone His people in peace's own home / With bit and bridle held gently / Why should
tenderness be made to foam?
The LORD will bless His people with peace.

4. I found this fascinating piyut in a shiur by R. Dr Daniel Roth.

5. R. Roth quotes another piyut (d 59 2845 (גניזה) 25, שבועות, שורה, 38-39 מהרו לדרוש בדת רשומיי / וקבלו מהם שני אחים הלל ושמאי